

ELS FILLS DE PARES INCOGNITS I LA XARXA ASSISTENCIAL GANXONA AL SEGLE XVIII, JORNADES D'HOMENATGE A LLUÍS ESTEVA I CRUAÑAS, Sant Feliu de Guíxols, 6-7 d'octubre de 1.995, editat a *Patrimoni i Història Local*, Sant Feliu de Guíxols (1996), pàgines 81-85

1.-La xarxa assistencial del set-cents.-

Dins les naixents, i per tant febles, estructures econòmiques del set-cents qualsevol trencament conjuntural obligava a les capes més dèbils i inestables de la població a passar de la diària precarietat a la misèria, engruixint les xifres de marginats: males collites, aiguats, terratrèmols, corsarisme, guerres,..s'anaven succeint cíclicament al llarg del segle XVIII. Tot i considerar-se un segle de progrés ple de millores i innovacions, existien encara unes condicions que no permetien la participació de tots en els avenços. Cada batzegada deixava darrera seu homes sense feina, pagesos endeutats, orfes i vídues,...amb unes mínimes possibilitats de sobreviure. La mentalitat popular del divuit, provinent en aquest sentit de l'època medieval, tenia assumit que en un moment donat, tothom podia caure temporalment en la pobresa i per aquesta raó existien uns mecanismes que permetien ajudar als infortunats en la seva debilitat sempre considerada passatgera.

Disposava Sant Feliu de Guíxols d'un hospital per a pobres malalts del qual ja en tenim referències l'any 1373 quan es demanaven almoines per a poder atendre "*...als orfes, pelegrins, malalts, naufrags i dèbils...*"¹. Aquest hospital tenia cura dels malalts ganxons i forasters (pelegrins, però normalment soldats de pas o en temps de guerra). Hospital i pobre eren dos conceptes íntimament relacionats i així no se'ns fa estrany que quan el prevere Narcís Marsillach fou elegit administrador de l'hospital l'any 1792, una de les seves prioritats fou : "*... desterrar dels animos dels pobres la aversió que sempre havian tingut al*

---

¹ A.D.G. Aquistacions, vol i, foli 43r, citat per JULIÀ, BENET: " Comentarís sobre el Sant Feliu de Guíxols del segle XVIII " dins Estudis sobre temes guixolencs n° 2 p. 180 Sant Feliu de Guíxols 1980. Aquest article serveix per ampliar la informació econòmica de l'hospital al llarg del segle XVIII. Tanmateix cal dir que l'any 1806 el seu funcionament deixava bastant que desitjar, ja que en l'Interrogatori que constestà l'ajuntament deia : "*...Hai uno (hospital) para los pobres enfermos de la villa que no tengan gallico; no tiene capellan, ni facultativo ni mayordomo* "A.H.M.S.F.G. Secció XIV Lligall 2

*Hospital y excitar al mateix temps en los demás la afició a aquella Santa Casa..."*². L'any 1798 creà la congregació de Maria Santíssima en el Misteri de la Puríssima Concepció per a cuidar malalts de nit, ja que les rendes de l'hospital no donaven per a pagar a més personal que l'hospitalera que durant el dia netejava, cuidava als malalts i cuinava.³

Altrament, també disposava Sant Feliu d'una causa pia per a dotar donzelles: "*...Pia distribució per lo honorable Pere del Bosch instituhida y fundada i volent per so inseguir la voluntat del dit fundador han distribuit vint lliuras barcelonesas a quatre Pobres Donzellas per quant vinga la ocasió del ser collocades en matrimoni...*"⁴ Els administradors d'aquesta causa pia n'eren l'abat del monestir i els regidors de la vila. La mateixa causa pia distribuïa a cinc pobres dues lliures a cadascú per a comprar roba de cordellates⁵.

Existia a Sant Feliu una altra causa pia : "*...de otra limosna de pan cocido que en parte se distribuhia en la viglia de la navidad del señor y en parte en el dia de pasqua de resurreccion, cuios redditos anuales consiste en una parte en sesenta y ocho libras, y de otra parte en nueve quarteras y un cortan de trigo y assi bien en algunos censos que se perciben cada año en la isla de mallorca, de la qual han sido administradores y devan dar cuenta los regidores de la villa de Sant Feliu.*"⁶

Queda doncs palès que Sant Feliu procurava per bona part dels seus pobres i marginats: malalts i impossibilitats a l'hospital, dots per a maridar donzelles, vestits i aliments per a pobres. Però cap renda pels expòsits. Sembla ser que aquest petit grup no tenia massa importància en la mentalitat col·lectiva de Sant Feliu, com tampoc ho tenia en

---

² A.H.M.S.F.G LLibre de Narcís Marsillach Cubeta 167 caps a n° 4

³ ARXIU DE LA CORONA D'ARAGÓ Reial Audiència Lligall n° 101 n° 2 Any 1798

⁴ A.H.M.S.F.G. Manual d'Acords any 1763 foli 38

⁵ A.H.M.S.F.G. Manual d'Acords 1746-1750 foli 1. Aquestes dues causes pies tenen el seu origen en el testament que el ciutadà de Girona i veí de Sant Feliu de Guíxols Pere del Bosch féu el 21 d'octubre de l'any 1377, segons el qual la meitat dels rèdits dels seus béns servissin per a comprar roba de llana per repartir als pobres de Sant Feliu i l'altra meitat per a les donzelles pobres. Arxiu Històric de Girona Secció Hospici 3.9 Almoina del Pa Caixa 135 LLibre 611

⁶ A.H.G. Secció Hospici 3.1 i 3.2

la resta del corregiment i bisbat. Un pobre era un perill en potència, un possible avalotador a qui s'havia de controlar i cuidar. Un expòsit era una simple nosa que com més aviat desapareixia, millor. I això era el que feien tots els pobles: enviar els seus expòsits a l'hospital de Santa Caterina de Girona. Ningú volia o podia fer-se responsable de la criança d'un nadó abandonat, fill del pecat segons la creença popular, però tot sovint fill de la pobresa.

2.- Els expòsits ganxons.-

Els expòsits trobats a Sant Feliu eren batejats i traslladats cap a Girona. Ara bé, res més lluny que pensar en un servei organitzat i ràpid per tal que el nadó no sofrís els inconvenients de la seva situació. El trasllat dels expòsits era una obligació imposada a cada poble que es limitava a transportar el nadó al poble més proper, on l'encomanava al justícia corresponent, el qual feia les gestions necessàries per a buscar qui el traslladaria, l'endemà, al següent poble. Si en el poble hi havia hospital amb rendes, aquest pagava el trasllat, i si no hi havia hospital, existia un sistema de torns establerts per l'autoritat que acostumava a portar més problemes que avantatges, ja que tothom intentava desentendre's del nadó. Els expòsits de Sant Feliu els portaven directament a Llagostera, pagant 7 sous i 6 diners, llet inclosa, a la persona encarregada del trasllat⁷. L'endemà el portaven a Cassà, i l'endemà arribava a l'hospital de Santa Caterina de Girona on, amb una mica de sort, compartiria la llet d'una dida amb altres tres o quatre nadons, fins que una dida externa se l'emportés a casa seva per a criar-lo fins els divuit mesos o bé fins els quatre anys a partir de l'any 1780.

Evidentment, no se'ns fa estrany que la mortalitat d'aquests nadons arribés al 90%: les condicions de l'exposició (molt sovint despullats a la porta del monestir o església), les condicions del trasllat, la manca d'un aliment correcte els primer dies de la seva existència i la manca d'amor no eren precisament les condicions adequades per uns infants que molt sovint ja havien sofert diversos intents d'avortament.

---

⁷ A.H.M.S.F.G. Secció IV n° 1818 Lligall 60 " St. hospital de pobres de Jesucrist. Comptes 1749-1755 "

Quants eren els expòsits ganxons ? El treball estadístic del metge lloretenc Francesc Campderà realitzat l'any 1849⁸ , ens ha permès obtenir les xifres dels abandonats de tot el corregiment gironí al llarg del segle XVIII. Aquests dades tenen un valor incalculable donat el cas que els llibres d'ingressats de l'hospital de Santa Caterina han desaparegut .

El buidat del " LLibre de Baptismes" de la parròquia ganxona m'ha permès afinar les dades de Francesc Campderà i així la TAULA 1 ens serveix per a veure el creixement absolut del nombre d'expòsits al llarg del segle XVIII. Mentre els primers vuitanta anys es manté una estabilitat normalitzada, l'últim vicenni significa un desbordament incalculable, que no s'addiu amb el comportament de tot el corregiment gironí on els expòsits passaren de 3.325 en el període 1720-1760 a 3.887 en el període 1760-1800, amb un índex de creixement de 117, mentre que la població passà dels 80.708 habitants de l'any 1718 als 162.823 de l'any 1787 amb un índex de creixement de 202.

A Sant Feliu s'observa que mentre l'índex de creixement de la població fou de 330 (de 1.543 habitants el 1718 als 5.090 de 1787), molt superior a la mitjana de 202 del corregiment, el seu índex d'expòsits es dispara a 435 (de 20 a 87 expòsits) el més alt, de bon tros, de tot el corregiment gironí. I quelcom semblant passa a la Vall d'Aro: Santa Cristina i Castell d'Aro tenen un índex d'expòsits molt superior al de població, sobrepassant així la mitjana comarcal i corregimental.

<u>TAULA 1 .-</u>						
<u>POBLACIÓ I</u>						
<u>EXPÒSITS</u>						
<u>SEGLE XVIII</u>						
	Cens 1718	Orfes 1720- 1760	Cens 1787	Orfes 1760- 1800	Índex Pobl.	Índex Orfes
St. Feliu Guíxols	1.543	20	5090	87	330	435
Castell D'Aro	659	6	1089	23	165	383

⁸CAMPDERA CAMIN, FRANCISCO: "Indagación estadística acerca de la reproducción y mortandad en la ciudad de Gerona y en la villa de Lloret de Mar en el último siglo y los siete primeros años del actual" Girona 1849

Sta. Cristina	525	12	1023	24	195	200
Baix Empordà	17.42 7	432	33953	600	195	139
Alt Empordà	19.68 2	675	40980	1.043	210	154
Gironés	14.25 4	1595	23731	1.460	166	91
Garrotxa	12.87 1	383	29674	406	230	106
Selva	12.18 6	100	25782	209	211	209
Pla d'Estany	4288	140	8703	169	203	128
Corregiment	80.70 8	3.325	162.8 23	3.887	202	117

FONT.- BORRELL SABATER, MIQUEL: " Nèixer per a morir. Orfes, dides i hospicians al set-cents gironí " Tesi doctoral UdG 1995

En el cas concret de Sant Feliu s'observa com aquest augment correspon bàsicament als últims deu anys, de forma que si mentre en el període 1780-1789 la mitjana d'expòsits és de 1,9 anual, de 1790 a 1799 és de 4,9 expòsits per any, amb un punt àlgid l'any 1795 amb 11 expòsits, any que cal recordar és l'últim de la Guerra Gran (TAULA 5).

Respecte al sexe dels expòsits cal analitzar la TAULA 2 per a desbaratar la clàssica teoria economicista de la eliminació de les nenes com a elements improductius. Segueix Sant Feliu la tònica general del corregiment gironí: una igualtat entre nens i nenes abandonats ens fa pensar que l'abandonament no és un procés selectiu respecte al sexe dels abandonats. Així, en el global secular s'abandonen un 52,5% de nens i un 47,5% de nenes, xifres molt aproximades a les corresponents al global gironí, que era de 50,4% nens i 49,6% nenes. Concretament a la comarca de La Selva la proporció és de 52,36% nens i 47,64%

nens⁹. Cal recordar que a l'antic règim la proporció de naixements legítims era de 51,46% nens per un 48,54% de nenes.

<u>TAULA</u>					
<u>2.- SEXE</u>					
<u>DELS</u>					
<u>EXPÒSITS</u>					
<u>S</u>					
<u>GANXO</u>					
<u>NS 1700 -</u>					
<u>1800</u>					
<u>ANYS</u>	<u>N E N</u>		<u>N E N</u>		<u>TOTAL</u>
	<u>S</u>		<u>E S</u>		
	v.a.		v.a.		
	%		%		
1700- 1720	6	66,6	3	33,3	9
1720- 1740	4	30,7	9	69,3	13
1740- 1760	5	71,4	2	28,6	7
1760- 1780	4	30,7	9	69,3	13

---

⁹ Buidatge fet de 13 parròquies selvatanes que representen 275 expòsits del total de 388 expòsits generats a La Selva en el període 1720-1800. Les parròquies són: Amer, Anglès, Arbúcies, Blanes, Breda, Caldes de Malavella, La Cellera, LLoret de Mar, Sant Dalmai, Sant Hilari Sacalm, Santa Coloma de Farners, Tossa de Mar i Vidreres. A nivell europeu, HUNECKE, V.: " Gli abbandoni dal XV al XIX secolo " ponència dins Enfance abandonée et société en Europe XIVè - XXè siècle Rome 1991 pp. 45-47 comprova com a la majoria de ciutats espanyoles i europees el % de nens abandonats es mou entre el 48 i el 51% al llarg de tot el segle.

1780-1800	42	56,7	32	43,3	74
TOTAL	61	52,5	55	47,5	116

Respecte a la estacionalitat de l'abandonament segueix també Sant Feliu els paràmetres generals del corregiment: un període de màxim abandonament localitzat en el mes de març, seguit d'una altra punta corresponent al juny-juliol. Si englobem els resultats per estacions (TAULA 3) es comprova com l'època de màxim abandonament correspon a l'hivern. Mentre hi ha la possibilitat de relacionar aquests màxims hivernals amb unes concepcions de primavera-estiu, en l'època dels carnestoltes i les festes (abandonaments de fills il·legítims), també es pot considerar aquests abandonaments com a conseqüència de les dificultats d'acabar l'hivern de moltes famílies pobres, que veurien com, en anys dolents, a mesura que creixia l'hivern, disminuïen les seves reserves.

<u>TAULA 3.-</u>					
<u>ESTACIONALITAT DE</u>					
<u>L'ABANDONAMENT</u>					
<u>D'EXÒSITS A SANT</u>					
<u>FELIU DE GUÍXOLS</u>					
<u>1700 - 1800 .-</u>					
<u>MESOS</u>	<u>EXÒSITS</u>		<u>%</u>	<u>ESTACIONS</u>	
gener	8	6,8		HIVERN 37 31,8%	
febrer	10	8,7			
març	19	16,3			
abril	9	7,8		PRIMAVERA 27 23,4%	

maig	6	5,2	
juny	12	10,4	
juliol	11	9,4	ESTIU 28 24,0 %
agost	9	7,8	
setembre	8	6,8	
octubre	8	6,8	TARDOR 24 20,8%
novembre	7	6,2	
desembre	9	7,8	
TOTAL	116		

3.-Les causes dels abandonaments.-

Aleshores podríem analitzar les dues causes principals d'abandonament dels expòsits: la pobresa i/o l'honradesa. El desbordament de l'espai familiar provocava l'expulsió del nouvingut degut a la impossibilitat d'alimentar-lo i cuidar-lo, però també l'honradesa era una bona causa on anar a trobar l'origen dels expòsits: una jove embarassada pel seu promès, una xicoteta pel soldat de pas, una criada pel seu amo eren escenes comuns en la societat set-centista.

Malauradament, no tenim constància a Catalunya del costum de deixar notes i cèdules es identificatives del nadó que podrien servir per fer una primera classificació entre fills de la pobresa o bé fills de l'honradesa, els anomenats fills il·legítims. Tanmateix, en cap dels casos analitzats a Sant Feliu al llarg del segle, en el Llibre de Baptisme hi surt cap referència al lloc on s'ha trobat el nadó, tipus de roba, o cap altra anotació que ens permeti esbrinar el seu origen. Aleshores, la investigació s'ha de realitzar de manera indirecta

analitzant les condicions de vida i relacions socioeconòmiques dels ganxons per poder entreveure les diverses causes dels abandonaments.

En primer lloc cal analitzar l'habitable ganxó, les condicions físiques de la vida familiar: està comprovat com la manca d'intimitat en les relacions familiars, el diferent concepte de l'amor paternal i filial portaven tot sovint a l'incest. La inexistència de llits individuals, de cambres separades, convertien tot sovint la vida familiar en un amuntegament en un espai reduït amb dues conseqüències àmpliament denunciades al llarg del segle: l'ofegament dels nadons (pràctica utilitzada com a sistema d'eliminació) i l'incest, com molt bé es denunciava des dels estaments eclesiàstics:

"Otro sí, por quanto de tolerar los padres que sus hijos assi infantes como proximos al uso de razon no tengan cama separada de la suya, se siguen en los primeros el peligro de sufocacion y otros que cada dia muestra la experiencia, y en los segundos otros gravissimos inconvenientes y ofensas de Dios..."¹⁰

En el cas concret de Sant Feliu de Guíxols, el buidat del cadastre de l'any 1729 ens dóna un 28,9% de cases amb una sola habitació, i un 37,3% amb dues cambres, xifres que ens porten a pensar en un amuntegament prou important de la població (TAULA 4).

<u>TAULA 4.-</u> <u>NOMBRE</u> <u>D'HABITAC</u> <u>IONS DE</u> <u>LES CASES</u> <u>EN EL</u> <u>SEGLE</u> <u>XVIII.-</u>	L ESCALA ANY 1716	SANT FELIU GUÍXOLS 1729
---	-------------------------	----------------------------------

¹⁰ CARCEL, MARIA i TRENCHS, J: Visita Pastoral de Andrés Mayoral, arzobispo de Valencia a la villa de Ondara (1744) " dins Revista d'història moderna n° 9 any 1981-1982 Universitat de València pp. 152-153

Habitacles	Total	%	Total	%
1	68	42,2	111	28,9
2	38	23,7	143	37,3
3	27	16,8	75	19,5
4	16	9,9	33	8,7
5	2	1,2	10	2,7
>5	10	6,2	11	2,9
TOTAL	161	100	383	100

FONT.- Borrell i Sabater, Miquel: NÈIXER PER A MORIR. ORFES, DIDES I HOSPICIANS AL SET-CENTS GIRONÍ Tesi doctoral inèdita UdG 1995 pàg. 169

Una segona causa caldria lligar-la amb el fort creixement demogràfic ganxó que implicà uns canvis en les relacions socials. Cal fer constar, com a element distorsionador en l'estabilitat de les estructures familiars, el procés de la immigració, l'arribada de treballadors forans, desarrelats que ajudarien a crear una situació més precària en el mercat laboral i social. En aquest sentit, les investigacions de la doctora Ivette Barbaza demostren com a St. Feliu de Guíxols, al llarg del segle XVIII la immigració arriba a ser tant important com el creixement natural de la població (1616 immigrants per 1891 habitants naturals)¹¹, fet que provocaria sens dubte un canvi en les estructures familiars: inestabilitat, provisionalitat, precarietat, inseguretat i abandonament. Una societat en constant creixement, rebent mà d'obra forana és una societat que s'esquerda per anar refent-se contínuament, és una societat que no controla totalment les accions del seus membres, és una societat que, per impossibilitat de control, es torna més permissiva, com molt bé denunciava al bisbe Lorenzana l'abat del monestir l'any 1781 :

"Si la Justicia hiciera su deber podria sacar de esta Villa gente para llenar la mitad del Hospicio, pero no puedo persuadirme que quiera limpiarla de muchachas perdidas y en ocasion de perderse quien por mas instancias que se le hagan no quiera purgarla de los escandalosos, de los que ponen las manos en sus Padres, de

---

¹¹ BARBAZA,I: El paisatge humà de la Costa Brava Barcelona 1988 Vol. I p. 145

los blasfemos, de los amancebados, ni de los ladrones publicos teniendo menos interes en estos que en aquellas".¹²

Tanmateix, la costa ha estat, per les seves condicions de tràfec mariner i vida comercial, una zona molt més oberta i flexible, més reàcia a les rígides normes socials i eclesiàstiques. Les advertències del bisbe de Girona Josep Taverner l'any 1725 són prou explícites:

" Procuraran que los Promesos en las parroquias no entren en Casas de las Promesas; y ponderant particularment en los llochs de la Marina ahont es major lo abus, los grans danys que de aqui se segueixen: com y los molts pecats ab que se ofen en estas ocasions a Deu, que es causa moltes vegadas que los Matrimonis no tenen ningun bon efecte y en lloch de ser un vincle de unió son la causa de la major desunió y destrucció...".¹³

Una altra causa d'abandonament, possiblement la més extensa, seria la que sorgiria de les relacions prematrimonials: era bastant normal que amb la paraula de casament moltes parelles tinguessin relacions carnals que desembocaven en l'embaràs prematur de la dona. Els estudis d'aquestes concepcions prenupcials, abundants en el centre d'Europa, dins la metodologia de la reconstrucció de famílies¹⁴, són bastant escassos a Catalunya: a Tàrraga, seria del 10% a la primera meitat del set-cents i del 3,7% a Vilanova i la Geltrú per a tot el segle¹⁵.

Les dades disponibles en el corregiment de Girona corresponen al període 1721-1800 a Sant Feliu de Guíxols amb un 5,0% per a tota la sèrie. Ara bé, la seva evolució segueix un procés similar als expòsits: un 7,9% en el decenni 1721-1730 que va descendent

---

¹² A.H.G. Hospici Caixa 5.3.1.9 Llibre 557 foli 589v 6-1-1781

¹³ Taverner D'Ardena, J. bisbe de Girona Instrucció pastoral per lo bon govern de las parroquias del bisbat de Girona Girona 1725 p. 21

¹⁴ Michael W. Flinn : El sistema demogràfic europeo. 1500 - 1820 Barcelona 1989 . En el període 1740-1790 a l'imperi alemany les concepcions prenupcials representen el 18,5% dels naixements, mentre a França seria del 10,1% i del 37,8% a Anglaterra, país que cal recordar, és el que pateix menys abandonaments de nadons. p. 121

¹⁵ Martínez Rodríguez, M.A. : " La població catalana del set-cents a partir de la reconstrucció de famílies " dins Pedralbes. revista d'Història Moderna n° 8-I Barcelona 1988 p. 228. Per les dades de Tàrraga, utilitza la tesi doctoral inèdita de Planes Closa J.M : Demografia i societat de Tàrraga durant l'Antic Règim Barcelona 1987

fins el 3,8% del decenni 1771-1780 per pujar a continuació a un 6,9% i acabar el segle amb un 5,2% (TAULA 5).

Fixem-nos només en un aspecte d'aquestes possibles relacions: Sant Feliu vivia una forta empenta del sector del suro i mancant mà d'obra, els salaris eren prou alts com per dilapidar-los en fútileses com així es queixaven els empresaris ganxons l'any 1791:

<u>TAULA 5.-</u>				
<u>BATEIGS,</u>				
<u>MATRIMO</u>				
<u>NIS,</u>				
<u>EXPÒSITS I</u>				
<u>CONCEPCI</u>				
<u>ONS PRE-</u>				
<u>NUPCIALS</u>				
<u>A LA</u>				
<u>PARRÒQUI</u>				
<u>A DE SANT</u>				
<u>FELIU DE</u>				
<u>GUÍXOLS</u>				
<u>1721 - 1800</u>				
<u>DECENNIS</u>	<u>BATEIGS</u>	<u>MATRIM.</u>	<u>EXPÒSITS</u>	<u>C. PRENUP.</u>
1721 - 1730	1087	226	8	18
1731 - 1740	1103	243	5	17
1741 - 1750	1282	316	3	17
1751 - 1760	1661	372	4	s/i
1761 - 1770	1903	410	4	19
1771 - 1780	1870	393	9	15
1781 - 1790	2388	550	19	38
1791 - 1800	2570	548	55	29

TOTAL	13.864	3.058	107	153
-------	--------	-------	-----	-----

FONT.- Arxiu Parroquial S.F.G.

*" Los mancebos que trabajavan en ellas (fàbriques) a jornal, los quales como havian llegado últimamente a ganar 9 y 10 & por millar de tapones en lugar de 6 & que antiguamente se dava, trabajavan una dos partes del dia con lo que ganavan ya un buen jornal y empleavan el restante en ociosidades, disoluciones viciosas hasta haverse hecho insolentes, y ahun perjudiciales a la sociedad comun"*¹⁶.

És innegable que aquests joves serien un bon partit matrimonial que possiblement abusarien de la seva situació per exigir determinades prestacions femenines que no sempre serien recompensades amb el corresponent matrimoni. Una última causa seria la soldadesca: la inestabilitat dels últims anys del segle, amb el bloqueig d'Anglaterra, el corsarisme, la guerra amb França i altre cop el bloqueig anglès implicà un constant moviment de tropes i marineria pel port de Sant Feliu i el seu comportament, a tot arreu, es relacionava amb amors i promeses de difícil compliment¹⁷. Benet Julià comprova la existència a l'hospital d'una gran quantitat de soldats i mariners que passaven uns dies per a guarir-se, de forma que les estades anuals de la soldadesca superava àmpliament a la de la

---

¹⁶ "Sant Feliu de Guíxols s. XIX (1800-1870). De la fi de l'antic règim a la història contemporània " Tallers d'Història n° 4 Arxiu Museu d'història de la Ciutat any 1992 p.5. Una cançó popular selvatana diu: " Ai mares, si teniu filles/ no les deu a cap taper/ perquè al cap de la setmana/ja no tenen cap diner": JULIÀ, BENET: " La comarca de La Selva i els primers tapers catalans " dins Quaderns de La Selva n° 1 XXVIII Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos Sta Coloma de Farners 1984 p. 182

¹⁷ JOSE CADALSO en les seves " Cartas Marruecas " quan Gazel defensa la legitimitat de la poligàmia àrab i els avantatges que reporta a la dona, es troba amb l'opinió d'un soldat espanyol que diu : "...yo sin ser moro, ni tener serrallo, ni aguantar los quebraderos de cabeza que acarrea el gobierno de tantas hembras, puedo jurarte que entre las que me llevo de asalto, las que desean capitular y las que se me entregan sin aguantar sitio, salgo a otras tantas por día como tú tienes por toda la vida entera y verdadera. " Carta X p. 47 de Cartas Marruecas Clásicos Castellanos Madrid 1965. RAFEL D'AMAT I CORTADA, baró de Maldà documenta amb data 24 gener 1785, l'enrenou de dones i criades que es movien al voltant dels soldats: Calaix de sastre I. 1769-1791 Barcelona 1987

gent del poble¹⁸. No es fa estrany que les promeses trencades de matrimoni fossin constants i generessin un nombre indeterminat d'abandonaments.

Ara bé, no és possible pensar només en termes d'honradesa per explicar l'inusual augment d'abandonaments ganxons. En la meua tesi doctoral he demostrat com no es pot simplificar els abandonaments en la dicotomia pobresa/honradesa i crec que una tercera causa de l'abandonament, potser la més àmplia, seria la resultant de les dues primeres: pobresa i honradesa alhora.

El fruit de l'incest és més producte de la pobresa que de l'honradesa: la manca de possibilitats per a viure en una casa més àmplia, la manca de diners per a tenir més d'un llit, ajuntarien les dues causes en el resultat final. Altrament podríem dir de moltes noies embarassades amb promesa de casament: per què no es casaven? Molt sovint per engany del promés, però també és indubtable que les condicions econòmiques de cada època portaven, en mals moments, a retrassar l'edat dels casaments. Sens dubte, que la relació prematrimonial entraria dins l'abandonament per honradesa, però hauria existit aquesta si les condicions econòmiques haguessin permès un casament més matiner ? I el mateix podem dir de la clàssica relació amo-criada, que aporta un bon nombre d'embarassos no desitjats. El podem considerar fruit dels pocs escrúpols de la criada o més aviat producte de la submissió de la mateixa als capricis de l'amo per tal de conservar la feina ?

Acabem: cal veure el notable i exagerat creixement del nombre d'expòsits ganxons no en el relaxament pur i simple de la moral sexual, sinó més aviat en les respostes que certs sectors marginals es veuen obligats a donar per a mantenir les seves possibilitats de sobreviure en aquesta nova societat que es va creant. Una societat cada cop més oberta i més rica, però també més dura, més competitiva i menys solidària amb els fracassats.

---

¹⁸ JULIÀ, BENET: op. cit. " Comentarís sobre el Sant Feliu...": "...coincidint amb l'estada de tropa o marineria s'aprecien augments considerables { d'expòsits }, la qual cosa ens fa pensar que fou degut als excessos de la soldadesca " p. 183